

Samrådsredogörelse

Vindkraftsprojektet Höverö i Falköpings kommun, Västra
Götalands län

MKB Bilaga 1

Kristina Appleby och Emil Leidelöf

Samrådsredogörelse

Vindkraftsprojektet Höverö, Falköpings kommun, Västra Götalands län

Citera gärna ur skriften, men ange källa.

© Kristina Appleby, Tekniska verken i Linköping Vind AB 2024

www.tekniskaverken.se

Innehåll

1	Inledning	1
2	Samrådets genomförande	1
2.1	Samråd med länsstyrelse och kommuner	1
2.2	Samråd med övriga myndigheter och vissa företag med infrastruktur i området	2
2.3	Samråd med särskilt berörda och allmänheten	2
2.4	Samråd med föreningar och organisationer	3
3	Sammanställning av synpunkter och yttranden	5
3.1	Synpunkter från länsstyrelse och kommuner	5
3.1.1	Länsstyrelsen i Västra Götalands län	5
3.1.2	Kommunernas yttranden	9
3.2	Synpunkter från övriga myndigheter och berörda företag	12
3.3	Synpunkter från särskilt berörda och allmänhet	14
3.3.1	Sammanställning av inkomna synpunkter	14
3.3.2	Samrådsunderlag och samrådsprocess	19
3.3.3	Lokalisering	20
3.3.4	Ljud	20
3.3.5	Synbarhet och fotomontage	21
3.3.6	Skuggor och hinderljus	21
3.3.7	Mikroplast	21
3.3.8	Påverkan på naturmiljö, fåglar och andra djur.	22
3.3.9	Påverkan på fastighetsvärden	22
3.3.10	Elsystem och ekonomi	22
3.4	Synpunkter från föreningar och organisationer	23

Bilageförteckning

Bilaga 1.1	Samråd med länsstyrelse och kommuner
Bilaga 1.2	Samråd med övriga myndigheter och företag
Bilaga 1.3	Samråd med särskilt berörda och allmänheten
Bilaga 1.4	Samråd med föreningar och organisationer

1 Inledning

Tekniska verken i Linköping Vind AB undersöker möjligheterna att etablera en vindkraftsanläggning med upp till 8 vindkraftverk i Falköpings kommun, Västra Götalands län. Vindkraftsprojektet kallas Höverö och angränsar till Herrljunga kommun.

I denna rapport redogörs för de samråd som har hållits för vindkraftsprojektet Höverö samt de synpunkter och yttranden som inkommit under samrådsprocessen. Samråd utgör en del av arbetet med att ta fram en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) och syftar till att MKBn ska få rätt omfattning och detaljeringsgrad.

2 Samrådets genomförande

Den planerade vindkraftsanläggningen hör till den typ av verksamhet som alltid kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Därför har avgränsningssamråd enligt Miljöbalken 6 kap 29–32 § genomförts (undersökningssamråd enligt Miljöbalken 6 kap 23–25 § utgår). I ett avgränsningssamråd ska samråd ske med länsstyrelsen, tillsynsmyndigheten och de enskilda som kan antas bli särskilt berörda av verksamheten samt med de övriga statliga myndigheter, de kommuner och den allmänhet som kan antas bli berörda.

Samråd har genomförts med länsstyrelser och kommuner, med övriga myndigheter, berörda företag, föreningar och organisationer samt med enskilda särskilt berörda och allmänheten.

2.1 Samråd med länsstyrelse och kommuner

Eftersom den planerade vindkraftsanläggningen ligger nära kommungränsen till Herrljunga kommun gjordes bedömningen att Herrljunga kommun skulle bjudas in till samrådsmöte. Detta innebar att Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Falköpings kommun och Herrljunga kommun bjöds in till ett gemensamt möte. Ett samrådsunderlag skickades ut den 21 augusti 2023 till Länsstyrelsen i Västra Götalands län och Falköpings kommun. Till Herrljunga kommun skickades inbjudan ut den 22 augusti 2023.

Det gemensamma samrådsmötet hölls den 28 februari 2024 i stadshuset i Falköping. Vid mötet deltog representanter för Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Falköpings kommun, Herrljunga kommun och Miljösamverkan Östra Skaraborg. Samrådsunderlag och minnesanteckningar från mötet finns i **Bilaga 1.1**.

Efter mötet inkom Herrljunga kommun den 29 februari 2024 med en sammanställning av de synpunkter kommunen framfört under samrådsmötet. Herrljunga kommun inkom också den 14 oktober 2024 med ett skriftligt yttrande, samt lämnade den 15 oktober 2024 en skrivelse till Falköpings kommun gällande projekt Höverö.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län inkom den 15 mars 2024 med ett skriftligt yttrande.

Innehållet i yttrandena och hur synpunkterna kommer att hanteras i projektet redogörs för i kapitel 3.

De inkomna skrivelserna finns i sin helhet i **Bilaga 1.1**.

2.2 Samråd med övriga myndigheter och vissa företag med infrastruktur i området

Samråd med övriga myndigheter och vissa företag skedde genom skriftliga förfrågningar (remisser) under 2023 - 2024. Tekniska verken valde ut myndigheter och företag utifrån vindkraftverkens möjliga påverkan på radiosignaler, lokal infrastruktur, flygverksamhet och övrig miljöpåverkan. Sammanställning av remissförfrågningar med berörda myndigheter och företag finns i Tabell 1.

Vindkraftverk kan ibland störa radiosignaler. Tekniska verken skickade därför remissförfrågningar till myndigheter och företag som har master för radio, TV och telefoni i närområdet. Urvalet gjordes utifrån PTS (Post- och telestyrelsens) remissvar som innehöll en sammanställning av myndigheter och företag med radiolänkstråk i närheten av vindkraftverkspositionerna.

Enligt LfV:s (Luftfartsverkets) remissvar den 29 november 2023 så är fem flygplatsers och sjukhus luftrum berörda av vindkraftsprojektet; Trollhättan Vänersborg flygplats, Såtenäs flygplats, Jönköping flygplats, Skövde sjukhus och Borås sjukhus. Försvarsmakten svarar för Såtenäs flygplats och ingen direkt remissförfrågning skickades därmed till Såtenäs flygplats. Remissförfrågan sändes direkt till övriga flygplatser.

Fullständiga yttranden kan ses i **Bilaga 1.2**.

Tabell 1. Myndigheter och infrastruktur företag som Tekniska verken skickade remissförfrågningar till för vindkraftsprojektet Höverö

Myndigheter	Företag
Försvarsmakten	3G Infrastructure Services AB
LfV (Luftfartsverket) (CNS)	Hi3G Access - Tre
LfV (Luftfartsverket) (Flyghinderanalys)	Telenor
MSB (Myndigheten för samhällsberedskap)	Telia Sonera
PTS (Post- och telestyrelsen)	Tele2 Sverige AB
SGU (Sveriges geologiska undersökning)	Falbygdens Energi Nät AB
Skogsstyrelsen	
Svenska kraftnät	Flygplatser
Teracom	Trollhättan Vänersborg
Trafikverket	Såtenäs
	Jönköping
	Skövde sjukhus
	Borås sjukhus

2.3 Samråd med särskilt berörda och allmänheten

Inbjudan till samrådet skedde genom utskick till boende inom 5 km från projektområdet, med viss utökning för att få med sammanhängande bebyggelse. Inbjudan annonserades även i tidningarna Falköpings tidning, Skaraborgsbygdens, Alingsås Tidning och Borås Tidning. Inbjudningsbrev och annonser finns i **Bilaga 1.3**.

Särskilt berörda ansågs vara boende inom 2,5 km från projektområdet, med viss utökning för att få med sammanhängande bebyggelse. De särskilt berörda fick, utöver det utskick som gick till alla boende inom 5 km, ett informationsbrev om varför de ansågs vara särskilt berörda samt samrådsunderlaget exklusive bilagor.

I informationsbrevet fanns en hänvisning till Tekniska verkens webbsida där det fullständiga samrådsunderlaget inklusive bilagor kunde ses. Brevet till särskilt berörda, där även utskicksområdet framgår, finns i **Bilaga 1.3**.

Samrådsutställning med möjlighet för de besökande att få information, ställa frågor och lämna synpunkter, hölls som ett öppet hus i Grolanda bygdegård den 18 och 19 september 2024, kl. 15.00–19.00 den 18 september och 14.00-18.00 den 19 september. Från Tekniska verken deltog fyra personer samt en akustiker från ett konsultföretag. Totalt kom det 118 besökare till samrådsutställningen under dessa två dagar. Materialet som visades under utställningen finns i **Bilaga 1.3**.

Synpunkter kunde lämnas direkt vid utställningstillfället eller genom att skicka in yttranden efteråt. Yttranden kunde lämnas till och med den 18 oktober 2024. Fullständiga yttranden kan ses i **Bilaga 1.3**. För publicering på webben utelämnas dock privatpersoners yttranden.

2.4 Samråd med föreningar och organisationer

Samråd med berörda föreningar och organisationer skedde under perioden augusti–oktober 2024, och samordnades med samråd för allmänheten och särskilt berörda (se ovan). Samrådet innebar både inbjudan till samrådsutställningen för allmänheten och särskilt berörda, samt skriftlig information på Tekniska verkens webbplats.

Föreningarna bjöds in till samrådsutställningen den 18 och 19 september genom e-postutskick den 19 augusti. I utskicket fanns också en karta över projektområdet och en länk till Tekniska verkens webbplats, under vilken man kunde finna mer information om projektet, samt lämna skriftliga synpunkter till och med den 18 oktober 2024. Kopia av e-postutskick finns i **Bilaga 1.4**.

Urval av föreningar och organisationer för samråd gjordes utifrån granskning av de föreningsregister som återfinns på Falköping och Herrljunga kommuns webbplatser. Närbelägna föreningar och organisationer med intressen i någon av följande kategorier valdes ut för samråd:

- natur (exempelvis fåglar)
- lokalt kulturliv och lokal historia
- friluftsliv (exempelvis jakt, fiske, ridning och skidor)
- miljö och hållbarhet
- flygklubb
- hembygdsföreningar och byföreningar

Länsstyrelsen i Västra Götaland framförde att tre markavvattningsföretag, Hövered Rya DF av år 1954, Glömme - Tåstorp m.fl. TF 1927 och Björstorp Björnarp m.fl. TF 1904, kunde bli påverkade av projekt Höverö. Inga kontaktuppgifter kunde hittas till markavvattningsföretagen. Bland annat kontaktades Vattenarkivet hos Länsstyrelsen i Västra Götaland för att få kontaktuppgifter till markavvattningsföretagen, men Vattenarkivet kunde inte hitta några kontaktuppgifter till dem. Detta har därför inte gått att kontakta markavvattningsföretagen direkt. Tekniska verken gör dock bedömningen att det är mycket liten risk att något av dessa markavvattningsföretag skulle påverkas av projekt Höverö.

Tabell 2. Föreningar och organisationer som Tekniska verken skickade remissförfrågningar till gällande vindkraftsprojekt Höverö

Brismene bygdegårdsförening	Herrljunga scoutkår
Broddarps byförening	Herrljunga SK Skid- och Orientering
Börstigs hembygdsförening	Hällestads hembygdsförening
Equmenia Herrljunga	Jäla jaktvårdsförening
Falbygdens fågelklubb	Skölvane hembygdsförening
Falbygdens Hembygds- och Fornminnesförening	Sörby-Floby Hembygdsförening
Falbygdens naturskyddsförening	Rya GA:1 vägsamfällighet
Falköpings scoutkår	Eriksberg Kultur & Intresseförening
Friluftsförbundet Falköping	Mjälldrunga byalag
Gäsene scoutkår	Eriksberg-Mjälldrunga-Broddarps Hembygdsförening
Gäseneryttarna	Jäla hembygdsförening
Herrljunga cykelklubb	Grolanda Bygdeförening
Herrljunga flygklubb	
Herrljunga Hembygdsförening	
Herrljunga Jaktvårdsförening	
Herrljunga naturskyddsförening	

3 Sammanställning av synpunkter och yttranden

3.1 Synpunkter från länsstyrelse och kommuner

3.1.1 Länsstyrelsen i Västra Götalands län

Länsstyrelsen i Västra Götalands läns yttrande finns i sin helhet i **Bilaga 1.1**. Det innehåller information och rekommendationer som kommer att beaktas i arbetet med MKBn. I

Tabell 3 nedan sammanfattas och kommenteras länsstyrelsens huvudsakliga ställningstaganden.

Tabell 3. Sammanställning över inkomna yttranden från Länsstyrelsen i Västra Götalands län.

Länsstyrelsens synpunkt	Tekniska verken kommentar
<p>Kartmaterial och ianspråktaga ytor</p> <ul style="list-style-type: none">• Ta fram skalenligt kartunderlag. Där bör framgå bl a verksplaceringar, uppställningsytor, montering /arbetsplatser, kranplatser, kablar, kopplingsstation, tillfartsväg och interna vägar.• Redovisa område för flyttmån eller, vid fri placering, etableringsområde.• Bifoga GIS-material i SHP-format• Beskriv även i text inom vilka områden som vindkraftverken, vägar och ytor ska placeras.• Beskriv behov av markarbeten för anläggningarna• Beskriv hur objekten förhåller sig till strandskydd och fornlämningar, samt andra motstående intressen.	<ul style="list-style-type: none">• Kartmaterial och SHP-filer enligt länsstyrelsens önskemål kommer att bifogas, i den mån det är möjligt att ta fram sådana. Delar av verksamheten kommer inte att kunna fastställas exakt placering för innan tillstånd har meddelats och projekteringen kommit längre. Detta gäller t. ex. kablar och kopplingsstation.• Behovet av markarbeten för vindkraftverken kan inte avgöras säkert utan geologiska undersökningar. Sådana bedöms inte lämpligt att genomföra förrän tillstånd har meddelats.• Preliminär vägdragning kommer att redovisas
<p>Planer och bestämmelser</p> <ul style="list-style-type: none">• Redovisa hur projektet förhåller sig till översiktsplan, vindbruksplan, ev detaljplaner och områdesbestämmelser.	<ul style="list-style-type: none">• Området är i översiktsplan utpekad som primärområde för vindkraft. Det finns inga detaljplaner eller områdesbestämmelser inom projektområdet.
<p>Alternativa lösningar</p> <ul style="list-style-type: none">• Redogör för alternativa utformningar av parken och skälen till den valda utformningen. (placering av verken tillfartsvägar och internt vägnät). Motivera med hänsyn till miljöeffekter.	<ul style="list-style-type: none">• Vald utformning och bortvalda alternativ motiveras utifrån miljöpåverkan från de olika alternativen.

Länsstyrelsens synpunkt

Tekniska verken kommentar

Buller

- Genomför beräkning av buller (Nord 2000 eller motsvarande) i ett värsta fall utifrån sökt omfattning. Redovisa bullerberäkning, källjud och beräkningskriterier (mode, rånslängd mm.) Motivera vald rånslängd. Redovisa kurvor för 35 dBA och 40 dBA.
 - Utred kumulativ påverkan med intelligande verksamheter
 - Redogör för hur ni klarar Folkhälsomyndighetens allmänna råd om lågfrekvent buller.
 - Redovisa vilka eventuella skyddsåtgärder som ni åtar er för att förhindra skada / olägenhet och för att klara kraven enligt gällande praxis.
- Bullerberäkning kommer att genomföras och redovisas enligt rekommendationerna.
 - Det finns i området inga andra verksamheter som kan vara relevanta för en kumulativ beräkning av buller.

Skuggor

- Redovisa skuggberäkningar (timmar/år och minuter/dygn) och skyddsåtgärder för att klara krav enligt praxis
- Skuggberäkning kommer att genomföras och redovisas enligt rekommendationerna.

Landskapsbild

- Beskriv påverkan på landskapsbilden Utgå från synbarhetsanalys (ZVI). Beskriv påverkan kopplat till kulturlandskapet, fornlämningsbild, rekreation mm och analysera/bedöma påverkan på väsentliga värden.
 - Redovisa fotomontage från utvalda platser i landskapet där människor brukar uppehålla sig. Lämpliga platser att ta fotomontage från är de tre Natura 2000-områdena Ramlamossen, Strömsholm och Simonstorp
 - Redogör för krav på hinderbelysning samt föreslagna skyddsåtgärder
- Påverkan på landskapsbilden kommer att redovisas, utifrån synbarhetsanalysen.
 - Fotomontage tas fram från ett antal områden, däribland N2000-områdena.
 - Krav och skyddsåtgärder för hinderbelysning redovisas

Kumulativa effekter

- Redovisa relevanta befintliga, tillståndsgivna och anmälda verksamheter, såsom täkt och andra vindkraftsparker.
 - Utred kumulativa effekter för buller, skugga och landskapsbild, hur terrängens egenskaper påverkar samt eventuella skyddsåtgärder
- Kumulativa effekter vägs in i beskrivning av miljöeffekter, samt i bedömningen av vilka skyddsåtgärder som behövs.

Ekonomisk säkerhet

- Redovisa beräknade kostnader för efterbehandling och andra återställningsåtgärder i enlighet med 16 kap. § 3 miljöbalken och i enlighet med praxis
- Underlag för att beräkna ekonomisk säkerhet bifogas ansökan, utformad i enlighet med praxis

Länsstyrelsens synpunkt**Tekniska verken kommentar**

Utmärkande egenskaper

- Redovisa uppskattad elproduktion och den reduktion av utsläpp av växthusgaser som detta ger. Bedöm konsekvenserna och jämför med målsättningar för Sverige och för regionen.
 - Redovisa hur lång tid det tar för vindkraftsverken att producera den mängd energi som åtgått för att producera verken.
 - Beskriv hantering av restprodukter och avfall efter verksamhetens avslut, med hänsyn till cirkulär design
 - Redovisa enligt 16 § miljöbedömningsförordningen.
- Kommer att redovisas
 - Kommer att redovisas
 - Kommer så långt det är möjligt att redovisas enligt länsstyrelsens önskemål
 - Behovet av mark, material och naturtillgångar kommer att beskrivas i ansökningshandlingarna, liksom hantering av avfall och restprodukter. Övriga punkter i 16 § bedöms inte relevanta.

Naturvärdesinventering

- Naturvärdesinventering ska genomföras enligt svensk standard. Påverkan på naturmiljön ska beskrivas, även vad gäller t ex breddning av vägar, kranytor m. m.
 - Beskriv påverkan på fridlysta djur och växter. Redovisa vilka skyddsåtgärder som behöver vidtas.
- Inventering genomförs, och ligger till grund för bedömning av påverkan vid bygge av t ex vägar och ytor.
 - Påverkan på fridlysta arter beskrivs utifrån kraven i artskyddsförordningen.

Fågel

- Genomför fågelinventering
 - Kontakta även lokala ornitologiska föreningar
 - Om området bedöms vara av betydelse för sträckande fåglar bör sträckfågelstudier genomföras
 - Om det finns indikationer på att tjäder uppehåller sig i verksamhetsområdet bör skogshöns inventeras mer ingående, och påverkan bedömas.
 - Miljökonsekvensbeskrivningen behöver innehålla bedömningar av verksamhetens konsekvenser för skyddade fågelarter, fram för allt om verksamheten kan komma att medföra att förbuden i 4 § artskyddsförordningen riskerar att överträdas. Försiktighetsmått och skyddsåtgärder för att undvika otillåten påverkan (anläggningsfas och driftsfas)
- Kommer att genomföras enligt länsstyrelsens önskemål.
 - Har ingått i samrådet.
 - Fågelinventeraren har fått i uppdrag att utreda denna fråga. Resultatet kommer att ingå i MKBn.
 - Skogshönsscanning har genomförts. Inga indikationer på att tjäder uppehåller sig i området.
 - Kommer att redovisas.

Fladdermus

- Genomför fladdermusinventering Fokusera på om s.k. högriskarter utnyttjar området. Inventera vid upprepade tillfällen under yngelkolonitiden (juni-juli) och högriskarters förekomst inventeras under sensommaren och hösten.
 - Bedöm konsekvenser för högriskarter. Redovisa ev skyddsåtgärder
- Inventering av genomförts under ett antal dygn under yngelkolonitid respektive migrationstid. Tillvägagångssättet för fladdermusinventeringen följer Naturvårdsverkets handledning för miljöövervakning, undersökningstyp Fladdermöss – artkartering. Resultatet kommer att redovisas i MKBn tillsammans med en bedömning av konsekvenser och behov av skyddsåtgärder.

Länsstyrelsens synpunkt	Tekniska verken kommentar
<p>Natura 2000</p> <ul style="list-style-type: none"> Gör en bedömning av påverkan på Natura 2000-områdena och om de ornitologiska värdena riskerar att påverkas. Utgå från respektive N2000-områdes bevarandeplan. 	<ul style="list-style-type: none"> Kommer att redovisas
<p>Strandskydd samt vattenverksamhet</p> <ul style="list-style-type: none"> Lidan omfattas av strandskydd. Vägkorsning av Lidan som sökande uppger behöver göras kommer kräva strandskyddsdispens. Även förstärkning av befintlig bro kan kräva strandskyddsdispens. Förstärkning eller ombyggnad av befintlig bro kan kräva en anmälan eller tillstånd för vattenverksamhet. Anmälan om vattenverksamhet sker separat utanför 9 kap. miljöbalken prövningen men ska ändå beskrivas i MKBn. 	<ul style="list-style-type: none"> Tekniska verken bedömer inte att en temporär förstärkning ovanpå den befintliga bron kan komma att motverka strandskyddets syften, och därför bör det inte behövas någon särskild strandskydds-dispens. Inom ett strandskydds-område är det otillåtet att utföra anläggningar eller anordningar som hindrar eller avhåller allmänheten från att beträda ett område där den annars skulle ha fått färdas fritt. Vidare får inte åtgärder inom ett strandskyddsområde vidtas som väsentligt förändrar livsvillkoren för djur- och växtarter. Den temporära vägbana som läggs ovanpå bron kommer varken att försvåra för allmänheten att använda stranden eller väsentligt förändra livsvillkoren för djur och växter. Om anmälan krävs så kommer detta att beskrivas i MKBn. Utgångspunkten är dock särskilt tillstånd eller anmälan inte behövs eftersom om det är uppenbart att vare sig allmänna eller enskilda intressen skadas genom verksamhetens inverkan på vattenförhållandena (jfr 11 kap 12 § miljöbalken). Den temporära förstärkningen ovanpå befintlig bro kommer inte att påverka vatten-förhållandena alls.
<p>Sumpskog</p> <ul style="list-style-type: none"> Det finns en sumpskog mycket nära den föreslagna placeringen av verket längst ned i sydost. Redogör för påverkan på sumpskogen om verket uppförs där. 	<ul style="list-style-type: none"> Påverkan på sumpskogen samt andra värdefulla naturområden kommer att ingå i MKBn
<p>Markavvattningsföretag</p> <ul style="list-style-type: none"> Samråd med markavvattningsföretagen: <ul style="list-style-type: none"> "Hövered, Rya DF av år 1954", "Glömme - Tåstorp mfl. TF 1927" "Björstorp, Björnarp mfl. TF 1904" 	<ul style="list-style-type: none"> Inga kontaktuppgifter kunde hittas till markavvattningsföretagen. Bland annat kontaktades Vattenarkivet hos Länsstyrelsen i Västra Götaland kontaktades för att få kontaktuppgifter till markavvattningsföretagen, men Vattenarkivet kunde inte hitta några kontaktuppgifter. Tekniska verken bedömer samtidigt att dessa markavvattningsföretag inte kommer påverkas av projekt Höverö.
<p>Miljö kvalitetsnormer för vatten</p> <ul style="list-style-type: none"> Redogör för MKN i Lidan och vilken påverkan projektet inklusive vägtrummor/ broar och ledningsdragningar får för Lidan och möjligheterna att nå sätta normer. 	<ul style="list-style-type: none"> Kommer att redovisas.

Länsstyrelsens synpunkt	Tekniska verken kommentar
<p>Jordbruksmark</p> <ul style="list-style-type: none"> Om jordbruksmark bebyggs ska anspråktaget av den utredas enligt 3 kap 4 § miljöbalken, genom att besvara ett antal frågor som framgår av länsstyrelsens yttrande. 	<ul style="list-style-type: none"> MKBn kommer att innehålla information om ifall jordbruksmark kommer att tas i anspråk och i så fall om varför behovet inte kan tillgodoses på annan mark.
<p>Kulturmiljö</p> <ul style="list-style-type: none"> Genomför en arkeologisk utredning. 	<ul style="list-style-type: none"> Arkeologisk utredning har genomförts och kommer att redovisas i MKBn.
<p>Samråd</p> <ul style="list-style-type: none"> Samråd med Trafikverket Samråd med gemensamhetsanläggningen RYA GA:1 Samråd med markavvattningsföretag 	

3.1.2 Kommunernas yttranden

Herrljunga kommuns yttranden finns i sin helhet i **Bilaga 1.1**, och det innehåller information och rekommendationer som kommer att beaktas i arbetet med MKB för vindkraftsprojektet. I Tabell 5 nedan sammanfattas och kommenteras Herrljunga kommunen huvudsakliga ställningstaganden.

Falköpings kommun har inte inkommit med något skriftligt yttrande, och inte heller Miljösamverkan Östra Skaraborg.

Tabell 4. Sammanställning över inkomna yttranden från Herrljunga kommun.

Herrljunga kommuns yttrande	Tekniska verken kommentar
<p>Avstånd till kommungränsen</p> <ul style="list-style-type: none"> Önskar ett avstånd på 500 m från kommungränsen till vindbruksområdet. 	<ul style="list-style-type: none"> Tekniska verken tillämpar samma skyddsavstånd till bostäder oavsett vilken sida om kommungränsen de ligger på.
<p>Samråd</p> <ul style="list-style-type: none"> Samråd med bl. a. följande föreningar/organisationer: <ul style="list-style-type: none"> Mjälldrunga Byalag Eriksberg kultur och Intresseförening Eriksberg-Mjälldrunga-Broddarps Hembygdsförening Några fiberföreningar i området. Herrljunga pastorat Herrljunga naturskyddsförening Boende inom 5 km från projektområdet bjuds in till samråd. 	<ul style="list-style-type: none"> Samråd har skett med föreningar i kommunernas föreningsregister, som bedriver verksamhet inom områden som skulle kunna påverkas av vindkraft, samt med övriga genom annons i tidningar. Samråd har även skett med Herrljungabygdens församling. Boende inom 5 km har fått en särskild inbjudan till samrådet.

Underhåll, störning och dialog

- Hur alternativ lokaliserings av vindkraftverken påverkar aspekter såsom störningar för bostäder, påverkan på natur, infrastruktur, buller och skuggor.
 - Tätt dialog med närboende, ge information om alternativ placering inför ansökan samt ge möjlighet att inkomma med synpunkter.
 - Vilka åtgärder Tekniska verken kan genomföra för att minska negativa effekter.
 - Lyfta vilka potentiella vinster etableringen kan skapa för lokalsamhället.
 - Kommunen ser SOU 2023:18 "Värdet av vinden" som relevant och förordar att sökande använder sig av lokala överenskommelser samt att berörda fastighetsägare och närboende erbjuds ersättning enligt det som föreslås i SOU 2023:18.
- I MKBn utreds vindkraftverkens påverkan på olika miljöaspekter i första hand utifrån sökt huvudalternativ, men även utifrån alternativa placeringar.
 - Samrådsfasen har nu avslutats. Nästa möjlighet att lämna formella synpunkter kommer då länsstyrelsen kungjort ärendet.
 - Potentiella vinster för lokalsamhället och ersättningar har lyfts i samrådet. Tekniska verken ser positivt på förslagen i SOU 2023:18 "Värdet av vinden".

Buller

- Säkerställ att bullervärden inte kommer överskridas, i första hand genom val av verkens placering.
 - Föra nära dialog och vidta åtgärder om närboende upplever bullerstörning i högre grad än vad gränsvärdet anger.
 - Planerade vindkraftverk ligger (delvis) inom område som pekats ut i Länsstyrelsen inventering av tysta områden.
- Bullerutredning kommer att ingå i MKBn.
 - Uppföljning av att tillståndsvillkoren följs är i första hand en tillsynsfråga, som kommer att omfattas av kontrollprogram.
 - Påverkan på möjligheterna till friluftsliv och rekreation i närområdet ingår som en del av MKBn.

Skuggning

- Säkerställ att riktvärdet för skuggning hålls.
 - Dialog med närboende för att de ska vara informerade om vart de kan vända sig om de upplever störningar i högre grad än vad riktvärdet anger. Åtgärder ska vidtas om det visar sig stämma.
- Utredning av påverkan och föreslagna skyddsåtgärder kommer att ingå i MKBn. Uppföljning av att tillståndsvillkoren följs blir i första hand en tillsynsfråga som aktualiseras under driftsfasen.

Hydrologi, grundvatten och ytvatten.

- Redovisa eventuella dräneringsbehov samt ev. risk för påverkan på grundvatten.
 - Utvärdera påverkan på miljökvalitetsnormer för ytvatten.
 - Nödvändiga åtgärder ska vidtas för att minimera negativ påverkan på hydrologi, grundvatten och ytvatten.
- Utvärdering av påverkan på yt- och grundvatten kommer att ingå i MKBn tillsammans med förslag till skyddsåtgärder om de bedöms nödvändiga.

Herrljunga kommuns yttrande

Tekniska verken kommentar

Visuellt intryck och hinderbelysning

- Hänsyn ska tas till intrycket av vindkraftverken från omgivningen, genom bl. a. enhetlighet och val av placering.
 - Analysera hur intrycket av vindkraftverken kan påverkas vid avverkning av skog.
 - Visualisera hur hinderbelysningen kan upplevas nattetid, från de platser där störningen kan antas bli störst
 - Hinderbelysning ska så långt som möjligt riktas uppåt och skärmas av från bostäder. Kommunen ser positivt på behovsstyrd hinderbelysning.
- Synbarhet kommer att utvärderas i MKBn. Vanligtvis villkoras också enhetlighet i tillstånd för vindkraftsparker.
 - MKBn kommer inte att innehålla någon visualisering av hinderljus. Det är i allmänhet svårt att ge en rättvisande bild av hinderljus på en skärm, då upplevelsen blir beroende av inställningarna på betraktarens skärm. Även då man filmar en riktig vindpark med blinkande hinderljus så gör kamerans begränsningar att upplevelsen inte blir rättvisande. Tekniska verken rekommenderar i stället att man besöker en vindpark kvällstid, för att få en uppfattning om hur det kan se ut.

Påverkan på teknisk infrastruktur

- Stämma av placering och höjd med Försvaret och intilliggande flygplatser. Se **Bilaga 1.1** för fullständig lista över flygplatser.
 - Området ingår delvis i MSA-ytan för Jönköping flygplats.
 - I ansökan ska det framgå vilka störningar som kan uppstå på vägtrafik i närområdet under och efter etableringsfasen.
 - Utredda påverkan på radio- telekommunikation och mobiltelefoni.
- Samråd har skett med så väl Försvaret som flygplatser, samt länkstråksinnehavare. Påverkan på infrastruktur kommer att ingå som en del i MKBn.
 - Temporära störningar på vägtrafiken, t ex under byggskedet, kommer inte att ingå i MKBn, då det inte bedöms vara en väsentlig miljöfråga.

Natur och miljö

- Säkerställa att nödvändiga åtgärder tas för att minimera negativ påverkan på natur.
 - Ansökan ska ta hänsyn till påverkan på Natura 2000-området Ramlamossen, inte minst kopplat till påverkan på fågellivet. Se **Bilaga 1.1** för mer information om Ramlamossen.
 - Ett skogligt biotopskyddsområde är placerat knappt 1,5 km väster om utpekade etableringsområde.
 - I Mjälldrunga fanns fram till nyligen vintermatningsplats för kungsörn och det finns enligt boende ett kungsörnsbo i det utpekade området.
- Påverkan på natur och miljö utreds i MKBn.

Friluftsliv

- Området utgör inte riksintresse för friluftsliv, men området används ändå för detta ändamål.
 - Två vandringsleder finns på Herrljunga-sidan, Herrljunga-Gäsenebygdens Pilgrimsleder och Svartesjöleden.
 - Riksintresse för friluftsliv och naturvård är beläget 4,4 km väster om utpekade etableringsområde.
- Påverkan på möjligheterna till friluftsliv och rekreation i närområdet ingår som en del av MKB.

Bygglövsärenden

- Pågående bygglövsärende gällande enbostadshus som berörs av etableringsområdet. Förhandsbesked för nybyggnation av fritidshus Plogskog 1:2 har beviljats. Se **Bilaga 1.1** för mer information om förhandsbeskedet.
- Tekniska verken har noterat bygglövsärendet.

Herrljunga kommuns yttrande	Tekniska verken kommentar
<p>Återställning efter avslutat bruk</p> <ul style="list-style-type: none"> • Redovisa hur området kan återställas efter vindkraftverkens planerade livslängd. • Avsätta tillräckliga resurser för återställningen. • Återställning bör även inkludera ledningar för att ansluta vindkraftverken till befintligt elnät. • I ansökan bör det framgå vilken påverkan etableringen kan få på lång sikt efter att verken har tagits ur bruk. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ansökan kommer att innehålla en beräkning av ekonomiska säkerhet som ska ställas för återställandet. • Vilka delar som bör tas bort och vilka som kan återanvändas, exempelvis vägar och ledningar, bedöms vara lämpligare att avgöra vid en tidpunkt som är närmare avveckling. • Vindparken har efter att den avvecklats ingen fortsatt påverkan på området.

3.2 Synpunkter från övriga myndigheter och berörda företag

Sammanställning över inkomna synpunkter och yttranden från övriga myndigheter (förutom kommuner och länsstyrelser) samt företag och flygplatser kan ses nedan i Tabell 6. Fullständiga yttranden kan ses i **Bilaga 1.2**.

Tabell 5. Sammanställning över inkomna yttranden från myndigheter, företag och flygplatser

Myndighet/företag	Datum	Yttrande
Försvarsmaktens högkvarter	2023-11-16	Inga synpunkter utifrån föreslagna verksplaceringar (8 st) och totalhöjd 270 m. Försvaret anger dock att ifall verksplacering ändras med mer än 30 m alternativt att totalhöjd ändras så måste en ny remiss skickas in. En ny remiss där hela projektområdet infattades skickades till Försvarsmakten den 8 oktober 2024. Försvarsmakten har inte inkommit med några synpunkter på denna remiss.
Såtenäs flygplats	2023-12-04	Hänvisar till Försvarsmaktens högkvarter.
LFV (Luftfartsverket)	2023-11-29 2024-04-03	<p>Följande flygplatser är berörda: Trollhättan Vänersborg flygplats, Såtenäs flygplats, Jönköping flygplats, Skövde sjukhus och Borås sjukhus.</p> <p>LFV har som sakägare av CNS-utrustning inget att erinra mot vindkraftsparken.</p> <p>Hindermarkering ska ske i enlighet med Transportstyrelsens föreskrifter, TSFS 2020:88. I de fall som hinderytor enligt ICAO Annex 14 genomträngs, ska TSFS 2019:22 följas.</p> <p>Samtliga vindkraftverk ligger utanför TMA men berörs ändå på grund av den buffertzonen på 3 nautiska mil utanför TMA och/eller TMA-sektorerna. I och med att de ligger inom buffertzonen krävs höjd MVA i Göteborg TMA sector Såtenäs från 2100 till 2700 fot. Ingen påverkan på Göteborg TMA (buffertzonen).</p> <p>MSA "LG" sydöstra sektorn för Såtenäs flygplats behöver höjas från 2300 fot till 2700 fot om samtliga verk ska byggas till ansökt totalhöjd. MSA "SG" sydöstra sektorn för Såtenäs flygplats behöver höjas från 2300 fot till 2700 fot om samtliga verk ska byggas till ansökt totalhöjd.</p>

Myndighet/företag	Datum	Yttrande
MSB (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap)	2023-10-27	Inget att invända.
PTS (Post- och telestyrelsen)	2023-10-31	Tillståndshavare som alltid ska kontaktas är: Hi3G Access AB, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Net4Mobility HB, Teracom AB, 3G Infrastructure Services AB och Svenska UMTS Nät AB.
SGU (Sveriges geologiska undersökning)	2024-09-06	Hänvisar till SGU:s allmänna riktlinjer.
Skogsstyrelsen	2024-09-16	Inga synpunkter.
Svenska kraftnät	2024-09-30	Svenska kraftnät har inga anläggningar eller intressen som berörs i det aktuella området. De anger däremot att det kan finnas regionnätsledning i närheten och att regionnätsägaren i så fall bör kontaktas.
Teracom	2023-11-08	Ingen erinran. Vid en formell tillståndsansökan till Länsstyrelsen vill Teracom på nytt få möjlighet att yttra sig om den planerade byggnationen. I ansökan till Länsstyrelsen ska de upplysas om att Teracom ska ges möjlighet att yttra sig i tillståndsärendet.
Trafikverket	2024-09-20	<p>Trafikverkets sammantagna bedömning är att, förutsatt att sökande ansöker om transportdispens, beställer CNS- respektive flyghinderanalys av Luftfartsverket, samt remitterar Jönköpings flygplats och Försvarmakten så har Trafikverket inget emot vindkraftsparken. Föreslagna placeringar av vindkraftverken är utanför kravet på avstånd till statlig väg. De föreslagna placeringarna av vindkraftverken påverkar inte heller järnvägens radio- och telesystem.</p> <p>Hänsyn ska tas till risken för så kallade iskast, se yttrandet för beräkning av säkerhetsavstånd. Det finns även tekniska system som kan installeras i verken för att reducera sannolikheten för iskast.</p> <p>Trafikverket strävar efter att begränsa antalet anslutningar till statliga vägar. Befintliga anslutningar gott skick ska användas i första hand.</p> <p>Yttrandet i sin helhet finns i Bilaga 1.2 och innehåller också bl a information om transporter och ledningsdragning.</p>
3G Infrastructure Services	2022-12-22	Avstår från att lämna synpunkter.
Hi3G Access	2023-10-31	Ingen erinran.
Telenor	2023-10-23	Inga invändningar.
Tele2 Sverige AB (Net4Mobility HB)	2023-10-23	Ingen erinran.
Telia Sonera	2023-10-23	Ingen erinran. Telias svar gäller även för även för Svenska UMTS Nät AB.

Myndighet/företag	Datum	Yttrande
Falbygdens Energi Nät AB	Senaste kontakt september 2024	Kontakt med Falbygdens energi via telefon. De ser positivt på etableringen av vindkraftverk. Falbygden framför att det är lämpligt att ansluta vindkraftverken i 130/40 kV stationen Mörarp. De framför att Vattenfall är regionnätsägare och behöver förstärka sina 130 kV ledningar till stationen, men att det inte finns några regionnätsledningar inom området som berörs.
Flygplatser	Datum	Yttrande
Trollhättan Vänersborg flygplats	-	Inget svar har inkommit inom eller efter samrådstiden
Sätenäs	2023-11-16	Handhas av Försvarsmakten som inte har några synpunkter utifrån föreslagna verksplaceringar (8 st) och totalhöjd 270 m.
Jönköping flygplats	-	Inget svar har inkommit inom eller efter samrådstiden
Skövde sjukhus	2024-10-04	Har inget att invända mot planerad etablering och uppförande av vindkraftverk.
Borås sjukhus	2024-10-04	Har inget att invända mot planerad etablering och uppförande av vindkraftverk.

Hänsyn kommer att tas till inkomna synpunkter.

3.3 Synpunkter från särskilt berörda och allmänhet

3.3.1 Sammanställning av inkomna synpunkter

Synpunkter och yttranden från särskilt berörda och allmänheten inkom både vid samrådsutställningen och under den efterföljande samrådsperioden, som pågick till och med den 18 oktober 2024. Sammanställning över inkomna synpunkter och yttranden kan ses i Tabell 7.

Totalt inkom 42 samrådsyttranden från särskilt berörda och allmänheten.

Fullständiga samrådsyttranden från särskilt berörda och allmänheten finns i **Bilaga 1.3**. Vid publiceringen på webben utelämnas dock privatpersoners yttranden. I Tabell 7 sammanfattas de inkomna yttrandena.

Tabell 6. Inkomna yttranden från allmänheten och särskilt berörda.

Inkommen handling	Relation till vindkraftsparken	Synpunkter och yttranden
E-post 2024-09-15	Rya 3:1	<p>Önskade information om etablering tidigare i processen.</p> <p>Motsätter sig vindkraftsprojekt Höverö utifrån påverkan på fastighet och bostad på grund av ljud, skuggeffekter, risk för iskast, trafik under uppförande av vindkraftverk, minskad möjlighet att nyttja skogsbruk, jakt- och friluftsliv m.m.</p> <p>Önskar kompensation på grund av minskat fastighetsvärde samt minskad möjlighet att utnyttja fastigheten för skogsbruk, jakt- och friluftsliv.</p>
E-post 2024-09-12	Grolanda Dikarebo	<p>Önskar fotomontage, skuggberäkningar samt ljudmätning på fastighet.</p> <p>Motsätter sig vindkraftsprojekt Höverö utifrån hinderljus, buller, skuggstörningar, minskade fastighetsvärden, påverkan på omgivningen samt på grund av att vindkraftverken är placerade nära bostaden.</p>
Webb-formulär 2024-09-17	Grolanda Gårestorp 1	Motsätter sig vindkraftsprojekt Höverö utifrån att bostäder och näringsverksamheter i närheten blir påverkade av ljus, ljud och skuggor från verken.
Webb-formulär 2024-08-28	Grolanda korsbäcken Hövered 1:2	<p>Önskar fotomontage från fastighet Hövered 1:2.</p> <p>Motsätter sig vindkraftsprojekt Höverö utifrån bullerstörningar, hinderljus, skuggor, värdeminskning av bostad, att utbyggnaden av elnätet kommer leda till ökade elnätskostnader samt på grund av att verken är placerade för nära bostaden.</p>
E-post 2024-09-27	Glömme Östergården 3. Fastighet Glömme 1:6.	<p>Önskar fotomontage samt bullerberäkningar från gården.</p> <p>Motsätter sig vindkraftsprojekt Höverö utifrån att det påverkar jord- och skogsverksamhet negativt samt försämrar miljön.</p>
E-post 2024-09-04	Mjälldrunga Olsholmen	Önskar fotomontage från fastighet Mjälldrunga Olsholmen.
Webb-formulär 2024-08-21	Plogskog 1:4	Motsätter sig vindkraftsprojekt Höverö främst utifrån påverkan på natur och miljö, förändrat landskap, påverkan på fågelliv, fladdermöss och djurliv, buller, försämrad livskvalité samt värdeminskning av fastighet.
E-post 2024-08-21		Ifrågasätter de ekonomiska incitamenten till att bygga vindkraftverk samt att verken inte medför något mervärde för berörda i närheten.
E-post 2024-08-20	Skånum Tomten 3	Motsätter sig vindkraftsprojekt Höverö utifrån att det stör lugnet.

Inkommen handling	Relation till vindkraftsparken	Synpunkter och yttranden
E-post 2024-09-22 2024-10-18	Eriksberg Plogskog 3 Plogskog 1:3	<p>Önskar fotomontage från bostaden.</p> <p>Önskar att bilagor skickas ut, i och med att de inte inkluderas i det fysiska utskicket av samrådsunderlaget, utan bara går att ladda ner digitalt.</p> <p>Motsätter sig projektet utifrån att samrådsunderlaget är undermåligt, felaktig mätning av buller, felaktigt fotomontage, strandskydd vid Lidan inte är utmärkt, slutgiltig placering av vindkraftverk inte är bestämt, information om hur hälsan påverkas saknas, lågfrekvent ljud och dess hälsoeffekter redovisas inte, iskast samt att tänkta åtgärder mot hinderljus, buller och skuggning inte är klarlagda. Framför att med korrekta ljudberäkningar så överskrids bullergränsen för deras fastighet samt att tiden för skuggning överskrids i Tekniska verkens beräkningar.</p> <p>Framför att området är klassat som tyst, har höga värden för natur, rekreation och kulturhistoria samt att det finns fornlämningar. Vindkraftverken är också placerade nära gränsen till Herrljunga kommun och strandskyddet vid Lidan. Byggnationen av vindkraftverk kräver utbyggnad av infrastruktur i området.</p> <p>Kritisk till ekonomiska incitamentet till markägare.</p>
E-post 2024-08-26 2024-09-13 2024-10-18	Grolanda Johannelund	<p>Önskar fotomontage från fastighet Johannelund samt övriga aktuella fastigheter i Falköpings kommun. Framför att fotomontagen är missvisande och att vidvinkelmontage inte är lämpligt.</p> <p>Motsätter sig vindkraftsprojekt Höverö utifrån påverkan på boendemiljö/livsmiljö och verksamheter, områdets historia, buller, hinderljus, solskuggor, iskast, markvibrationer, påverkan på djurliv och utifrån att det finns havsörn inom området. Lokalisering är inte lämplig i och med placering av vindkraftverk vid fornlämningar samt närhet till turistverksamhet och boende.</p> <p>Önskar ett samrådsmöte där de kan lyfta sitt perspektiv. Önskar resultat från artinventering. Önskar aktuell ljudberäkning som tar hänsyn till aktuella avstånd och höjd på vindkraftverken. Framför att skugg- och bullerberäkningar är missvisande samt att produktionsberäkningarna är överskattade. Anser att för få närliggande bostäder har tagits med i bullerberäkningarna.</p>
Samrådsformulär 2024-09-19		<p>Framför att kartmaterial vid samråd med Länsstyrelse och kommuner var vilseledande eller är daterade.</p> <p>Önskar under november ta del av artutredning av fladdermöss och av fåglar enligt muntlig överenskommelse 2024-09-19.</p> <p>Framför att det stod fel Ortsnamn på samrådsmaterialet, det stod Stängsered i stället för Höverö. Affischer från samrådet är vilseledande och med ensidig fakta/forskning. Det gick inte att lämna synpunkter via samrådsformuläret på Tekniska verkens hemsida den 18/10.</p>
E-post 2024-08-27 2024-09-14	Grolanda Johannelund	<p>Motsätter sig vindkraftsprojekt Höverö utifrån negativ påverkan på livsmiljö och verksamheter, eroderad plast från verken, om skuggningsautomatik kan garanteras, buller, hinderljus, risk för att verken säljs till andra aktörer som inte upprätthåller löften, svårigheter med att återvinna vindkraftverk och ökade elnätskostnader för konsumenter på grund av projektet.</p> <p>Önskar fotomontage som inte har vidvinkelperspektiv samt bullerberäkningar på aktuell vindkraftsverksstorlek. Kritik mot fotomontage i och med att de inte visar påverkan av ljus och ljud.</p> <p>Ifrågasätter den erbjudna kompensationen i och med låga elpriser.</p>

Inkommen handling	Relation till vindkraftsparken	Synpunkter och yttranden
E-post 2024-08-29	Floby Kastholmen 1	Motsätter sig vindkraftsprojekt Höverö utifrån att det påverkar miljön och boenden. Framför att det inte finns information om hur ambulanstransporterna i luften mellan Göteborg och Skövde påverkas.
E-post 2024-09-05 2024-09-05 2024-09-06 2024-09-24 2024-10-06	Grolanda Pure 3	Motsätter sig allmänt vindkraftsprojektet Höverö. Lyfter ekonomi, mikroplast och fågellivet som problematik med vindkraften. Har inkommit med länkar till Youtube-videor om vindkraft. Har även inkommit med information om ekonomin från vindkraftsparker utanför Sverige.
Samråds- formulär 2024-09-19	Stora Björstorp 1	Motsätter sig vindkraftsprojekt Höverö utifrån att jordbruk och privata markägare/fastighetsägare påverkas samt utifrån att djuren kan påverkas av ljudet. Framför att vindkraftverken bör byggas på en plats med mindre bebyggelse.
Samråds- formulär 2024-09-19	Stora Björstorp 1	Motsätter sig vindkraftsprojekt Höverö utifrån att ljudet från verken kan skrämma tamdjur och vilt, att det finns många boende och markägare inom området samt att landskapet påverkas negativt. Ifrågasätter behovet av vindkraftverk i och med att elpriset är väldigt lågt när det blåser.
Samråds- formulär 2024-09-19	Eriksberg Hästhagen 1	Motsätter sig vindkraftsprojekt Höverö utifrån att för många hushåll i området blir påverkade samt att det fågellivet i området, bland annat örnar, blir påverkade.
Samråds- formulär 2024-09-19	Eriksberg Östergård	Motsätter sig vindkraftsprojekt Höverö utifrån att det finns för många boende i området.
Samråds- formulär 2024-09-19	Saknas	Motsätter sig vindkraftsprojekt Höverö utifrån de närboendes situation, hänsyn till lokala verksamheter, markförstöring samt för höga och stora vindkraftverk.
Samråds- formulär 2024-09-18	Mönarps Gård	Motsätter sig vindkraftsprojekt Höverö utifrån att Tekniska verken vill uppföra vindkraftverk utan lokal förankring i bygden. Jämför projektet med att köra miljöfarligt avfall till Afrika.
Samråds- formulär 2024-09-19	Jäla Backen	Motsätter sig vindkraftsprojekt Höverö utifrån att de vill bevara landsbygden. Framför att vindkraftverk påverkar naturen negativt och orsakar värdeminskning på fastigheter.

Inkommen handling	Relation till vindkraftsparken	Synpunkter och yttranden
Samråds-formulär 2024-09-19	Bragnum Skattegården	Önskar fotomontage för Bragnum.
Samråds-formulär 2024-09-19	Rya by	Önskar fotomontage från Rya by.
Samråds-formulär 2024-09-19	Smörkulla	Motsätter sig vindkraftsprojekt Höverö utifrån ett rikt djur- och fågelliv, att boendemiljön och bygdens utvecklingsmöjligheter påverkas. Kritisk till att de som gynnas ekonomiskt inte bor i närheten.
Samråds-formulär 2024-09-18	Grolanda Prästgård	Motsätter sig vindkraftsprojekt Höverö utifrån att det inte tar hänsyn till lokala aktörer såsom jordbrukare och näringsidkare.
Samråds-formulär 2024-09-19	Glömme Östergården 1	Motsätter sig vindkraftsprojekt Höverö utifrån att det finns häckning av havsörn. Yrkar på att inventering sker tidigt våren 2025.
E-post 2024-10-08	Jäla Ruskeled 2	Motsätter sig vindkraftsprojekt Höverö utifrån att vindkraft är en ineffektiv energikälla, vindkraft har en betydande påverkan på miljön, osäkerheter kring omhändertagande efter kraftverkens livslängd, påverkan på boende i närområdet, lägre fastighetspriser eller svårålda fastigheter, påverkan på djur- och fågelliv, buller, skuggor, iskast och blinkande hinderljus. Framför även en fråga kring vilka som äger Tekniska verken och kritik mot utländskt ägande av vindkraftverk.
E-post 2024-10-18	Herrljunga Skede 1:5	Motsätter sig vindkraftsprojekt Höverö.
E-post 2024-10-18	Plogskog 1:3	Motsätter sig vindkraftsprojekt Höverö utifrån felaktig redovisning och beräkning av buller och fotomontage, avsaknad utmärkning av strandskydd vid Lidan och avsaknad redovisning av hälsopåverkan. Framför att vindkraftverken skulle påverka miljön negativt. Önskar bo kvar i området men vill inte utsätta sina barn för hälsoriskerna. Kritisk till att markägare inte påverkas lika mycket som närboende. Framför även att fastighetsvärden kommer sjunka och är kritisk till avsaknad av kompensation. Möjligheterna till jakt på deras marker försvinner.
E-post 2024-10-18	Grolanda Charlottenlund Johannelund 1:6	Framför att fastigheten ligger på en höjd med bara ungskog i väster och inga övriga störningsmoment utöver en bergtäkt, därav kommer vindkraftverken påverka boendesituationen. Är kritisk till miljöpåverkan från vindkraftverken och att de placeras nära vattendraget Lidan.

Inkommen handling	Relation till vindkraftsparken	Synpunkter och yttranden
E-post 2024-10-17	Korsgården 4 Jäla	<p>Motsätter sig vindkraftsprojekt Höverö utifrån att påverkan från vindkraftverken blir stor i och med att fastigheten är högt belägen och ligger i dominerande vindriktning från vindkraftverken, påverkan från hinderljus, påverkan på människor och djur, buller samt att fastighetspriserna påverkas negativt.</p> <p>Kritisk till att markägare inte bor i närområdet men får ersättning. Framför att Tekniska verken bör uppföra vindparker närmre deras hemmamarknad.</p>
E-post 2024-10-18	Eriksberg Plate 2	Motsätter sig den föreslagna etableringen av vindkraftverk
E-post 2024-10-18	Grolanda Höverö	<p>Motsätter sig vindkraftsprojekt Höverö utifrån att det påverkar ekonomi, boendemiljö och livskvalitet negativt både under och efter byggtid. Påverkan sker genom bland annat transporter, ljud, lågfrekvent ljud, buller, vibrationer, skuggor, blixtljus och iskast. Framför att fastighetsvärden kommer påverkas negativt och att fastigheterna blir mer svårsålda.</p> <p>Framför att underlaget är bristfälligt och missvisande med avseende på bland annat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Avsaknad av information om byggtiden och störningar/skador som kan kopplas till det • Att strandskydd inte visas på kartbilder • Missvisande fotomontage • Att underlaget framför att hinderljus skulle vara lösbar, trots att lösning för det saknas • Ingen hänsyn till lågfrekvent ljud • Att produktion räknar med fullt utnyttjande av vindkraftverken samtidigt som nedreglering presenteras som en lösning på miljöstörningar <p>Framför att det förekommer kronisk migrän i hushållet och att de påverkas i högre grad än vad standardgränsvärden visar.</p> <p>Kritisk till att närboende inte har större möjligheter att sätta emot projektet. Önskar att planeringen av projektet sker i närmre samverkan med närområdet.</p>

De inkomna synpunkterna berörde sammanfattningsvis samrådsunderlaget och samrådsutställningen, lokaliseringen, risk för störning av olika typer (buller, ljus, synbarhet, risk för iskast m m), påverkan på djurliv och på fornminnen, oro för mikroplaster, påverkan på fastighetspriser och andra ekonomiska värden samt allmänna synpunkter om vindkrafts lämplighet som energikälla. Därutöver fanns också önskemål om fotomontage från olika platser samt synpunkter på de fotomontage som tagits fram. Tekniska verken tar med sig alla inkomna synpunkter i arbetet med miljökonsekvens-beskrivningen. Nedan kommenteras även några av synpunkterna direkt.

3.3.2 Samrådsunderlag och samrådsprocess

Samråd inför en ansökan om tillstånd ska enligt miljöbalkens 6 kapitel ske tidigt i processen, då de flesta utredningar ännu inte är klara, detta för att ge alla parter möjlighet att komma med synpunkter på vad som ska utredas. Det ligger därför i sakens natur att många frågor ännu inte är besvarade. Ett samrådsunderlag – med de kartor,

beräkningar förstudier som redovisas där – utgör i första hand ett underlag för diskussion om vilka frågor som är väsentliga att utreda i en MKB.

Flera personer har lyft avsaknad av en karta som visar strandskyddsområden, i det material som användes vid myndighetssamrådet. Uppgifter om vilka områden som är strandskyddade får anses allmänt tillgängliga för myndigheterna.

Några personer anser att den information som getts vid samrådsutställningen, bland annat om vindkraftens miljöpåverkan, varit ”vilsledande”. Det är i sammanhanget värt att nämna att informationen om vindkraftens påverkan på miljön är hämtad från bl a Naturvårdsverket och har stöd i Naturvårdsverkets och Energimyndighetens forskningsprogram Vindval.

En svarsblankett märkt med fel projektnamn användes av misstag vid samrådsutställningen. Det bör trots detta inte ha varit några problem att av sammanhanget avgöra vilket projekt som samrådet rörde, och samrådssynpunkter har kommit in och registrerats utan problem. Att webbformuläret för samrådssvar legat nere någon dag saknar betydelse, då samrådsperioden sträckt sig över flera veckor, samt att det funnits flera andra sätt att lämna synpunkter.

Den person som önskat bilagorna till samrådsunderlaget hemskickade till sig har blivit erbjuden detta.

3.3.3 Lokalisering

Val av lokalisering utgör alltid en viktig del av en MKB. Vid valet av lokalisering ska många olika intressen vägas samman och dessa avvägningar ska redovisas i en MKB. Avstånd till bostäder är en mycket viktig del vid val av lokalisering. Avståndet till bostäder utgör t ex ett av underlagen när kommuner tar fram vindbruksplaner, och används för att inledningsvis filtrera bort områden som inte är lämpliga för vidare utredningar. Det här aktuella projektområdet är utpekade som primärområde för vindkraft i Falköpings kommuns översiktsplan.

Det har vid samrådet framförts farhågor om att boende i Herrljunga kommun, som gränsar till projektområdet, skulle riskera att inte behandlas på samma sätt som de i Falköpings kommun vid tillståndsprövningen. Länsstyrelsens tillståndsprövning gör ingen skillnad på i vilken kommun närboende finns, utan bedömningarna är desamma oavsett på vilken sida om kommungränsen man bor. Samma villkor kommer att gälla för t ex buller och rörliga skuggor, och vid lokaliseringsprövningen tas samma hänsyn till boende i båda kommunerna.

3.3.4 Ljud

Flera av de inkomna samrådssynpunkterna berör risk för störning i form av buller. Bullerutredningar kommer att utgöra en viktig del av miljökonsekvensbeskrivningen. Vi kommer att använda oss av den beräkningsmodell som Länsstyrelsen har rekommenderat oss att använda i sitt samrådsyttrande, samt även i övrigt utreda risken för bullerstörning enligt Länsstyrelsens rekommendationer. Detta gäller även lågfrekvent buller.

Resultatet av bullerutredningarna utgör ett viktigt underlag för miljöprövningsdelegationens bedömning av om lokaliseringen är lämplig. Det är praxis att prövningsmyndigheten föreskriver villkor för vilken bullernivå från vindkraftsverksamheten som är tillåten vid bostäder.

3.3.5 Synbarhet och fotomontage

Flera synpunkter har inkommit om synbarhet och påverkan på landskapsbilden. Analys av synbarhet och fotomontage utgör viktiga delar av MKBn. MKBn kommer att innehålla fotomontage bl a från de platser som det framkommit önskemål om i samrådet. Fotomontage har också under samrådsfasen tagits fram och skickats till de personer som önskat dem.

Några personer har haft tekniska synpunkter på fotomontagen. Därför ges här en kort beskrivning av principerna för hur de tas fram:

Fotomontagen är framtagna i programmet WindPro. Tidigare, innan moderna dataprogram användes och bilder inte kunde presenteras digitalt, användes i allmänhet foton tagna med 50 mm brännvidd för fotomontagen. Detta begränsar dock hur verken kan åskådliggöras. Tekniken medger inte man gör montage med högre verk på närmre håll, då man inte kan få med hela verken. Detta hanteras i dag genom att man skapar fotomontagen med sammanfogade bilder tagna med mindre brännvidd. Dessa kan sedan beskäras och zoomas i digitalt.

Vid framställning av fotomontage används kontrollpunkter i fotona, vilket är föremål som syns på fotografiet. Dessa kontrollpunkter används för att ge vindkraftverken rätt proportioner och plats i förhållande till föremålen bilden. Ju närmare verken man gör fotomontage och ju närmre fotopunkten kontrollpunkterna är, desto känsligare återgivningen av proportionerna.

Fotomontage är givetvis inte helt exakta, men brukar fungera bra för att ge en allmän uppfattning av synintrycket av en planerad vindkraftpark. Ytterligare en felkälla är att verken inte placeras exakt på en koordinat utan placeringarna har i regel en flyttmån som gör att placeringarna kan ändras något vid byggnation.

3.3.6 Skuggor och hinderljus

Även skuggberäkningar kommer att ingå i MKBn. Skuggning av bostäder brukar regleras i tillståndets villkor. Vanligtvis får vindkraftverk skugga närliggande bostäder som mest 8 timmar sammanlagt per år. Om det finns risk för fler skuggtimmar vid bostäder än vad som är tillåtet så kan vindkraftverk förses med skuggstyrnings-automatik. De åtaganden som görs i tillståndsansökan – t ex om skuggstyrningsautomatik - kommer att följa med tillståndet och gälla oavsett om det i framtiden skulle vara någon annan aktör som är verksamhetsutövare.

Flera samrådssvar handlar om risk för att närboende störs av hinderljus, dvs de lampor som Transportstyrelsen kräver ska finnas på höga byggnadsverk för att varna flygtrafik. Tekniska verken kommer att anpassa belysningen som mycket som gällande regelverk medger. Den störning som ändå uppkommer blir en del av Miljöprövningsdelegationens bedömning av om lokaliseringen är lämplig.

3.3.7 Mikroplast

Det finns inga mätningar eller vetenskapliga studier som visar att vindkraftverk skulle vara en viktig källa till utsläpp av mikroplast. Tvärtom visar de beräkningar som finns att vindkraft i jämförelse med andra källor sannolikt bidrar med försumbara mängder mikroplast. Detta framgår bl a av Naturvårdsverkets sammanställning av fakta i frågan. Mikroplast kommer därför inte att utredas vidare i MKBn.

3.3.8 Påverkan på naturmiljö, fåglar och andra djur.

Inför att en MKB ska tas fram så görs omfattande inventeringar, då man utreder vilka särskilt skyddsvärda arter och miljöer som finns i området. Detta är en viktig del av lokaliseringstudien och resultatet används också för att anpassa vindkraftsparkens utformning och föreslå lämpliga skyddsåtgärder. Flera inventeringar har genomförts i och omkring Höverös projektområde, däribland, naturvärdesinventering, fåglar (flerårsinventeringar), fladdermöss och arkeologisk utredning. Några undersökningar pågår fortfarande.

I samrådet har inkommit uppgifter om förekomst eller trolig förekomst av olika skyddade arter i området, och även dessa uppgifter tas med i beslutsunderlaget.

Utifrån vad undersökningarna visar så anpassas projektet så att påverkan på lokala värden blir så liten som möjligt och så att artskyddsbestämmelserna uppfylls. Trolig påverkan på miljöer och populationer beskrivs i MKBn. Därefter är det Miljöprövningsdelegationens uppgift att fatta beslut om den påverkan som uppstår kan anses godtagbar.

3.3.9 Påverkan på fastighetsvärden

Sökandens uppgift vid en miljöprövning är att i en MKB beskriva påverkan på miljön och på människors hälsa av den verksamhet man vill bedriva. Prövningsmyndighetens uppgift (i det här fallet Miljöprövningsdelegationen) är att begära de kompletteringar man tycker behövs i utredningarna och att besluta om verksamheten kan få tillstånd eller inte. Då bedömer prövningsmyndigheten bl a om lokaliseringen är lämplig och vilka villkor som ska gälla för att skydda människors hälsa och miljön. Däremot är inte miljöprövningen i grunden någon ekonomisk prövning, och Tekniska verken ser inte att MKBn kommer att innehålla utredningar om hur fastighetspriser skulle kunna påverkas. Det man i stället gör är att beskriva den faktiska påverkan från vindkraftverken i olika punkter, t ex buller och synbarhet, och utifrån det är det prövningsmyndighetens uppgift att sätta villkor så att inte påverkan vid olika fastigheter blir för stor.

3.3.10 Elsystem och ekonomi

Frågan om det är ekonomiskt lönsamt att driva vindkraft kommer inte att utredas i MKBn då det inte är en del av miljöprövningen. Tekniska verken anser dock att det finns goda förutsättningar att utveckla en lönsam vindkraftspark på den aktuella platsen.

Inte heller vindkraftens roll i Sveriges elsystem, i förhållande till t ex kärnkraft och vattenkraft, kommer att utredas i MKBn då inte heller det är en fråga för miljöprövning av enskilda vindkraftsparker.

3.4 Synpunkter från föreningar och organisationer

Sammanställning över inkomna synpunkter och yttranden från föreningar och organisationer kan ses nedan i Tabell 8. Fullständiga yttranden kan ses i **Bilaga 1.4**. Naturskyddsföreningen har inte inkommit med något skriftligt yttrande, men har per telefon bett om information kring hur Tekniska verken arbetar med lokal förankring och ersättning till närboende.

Tabell 7. Inkomna yttranden från föreningar och organisationer.

Inkommen handling	Yttrande
E-post	<u>Västergötlands Ornitologiska Förening, Falbygdens fågelklubb och BirdLife Sverige</u>
2024-11-12 och 2024-11-12	<ul style="list-style-type: none">• Betrakta arters fortbestånd ur ett regionalt och lokalt perspektiv.• Det är sannolikt med betydande sträck av många arter genom Falköpings kommun. Vederhäftiga inventeringar av fågel kräv därför.• Höjdryggarna i området skapar goda förutsättningar för större fåglar.• Risk för kollisioner mellan tranor som sträcker söderut från Hornborgasjön. Bedöm också kumulativa effekter med andra vindparker.• Fågelsträcken förbi/över/genom den planerade vindparken behöver utredas, helst under tre på varandra följande säsonger.• Utred skogsfågel, örn, röd glada, fiskgjuse, ugglor och nattskärna. Duvhöckshöckning är trolig inom området.• <p>Till yttrandet bifogas också Bildlife Sveriges allmänna riktlinjer för vindkraft, version 2023-12-03</p>

Inventeringarna genomförs av ett välmeriterat bolag och utförs enligt upplägg i den metodkatalog som Lunds universitet tagit fram på uppdrag av Vattenfall Vindkraft AB för fågelinventering vid vindkraftsprojektering i Sverige. Dessa metoder är allmänt vedertagna. Även sträckfågel utreds.